

JAMHUURIYADA SOMALILAND

GOLAHA WAKILADA

Xeerka Ka hortagga ku Takrifalka Hantida **Qaranka & La dagaalanka Musuq-Maasuqa Xeer** **No. 38/007**

REPUBLIC OF

SOMALILAND

THE PRESIDENT

REF. JSL/DECM/249-599/122007

DATE ..... 31/12/07.....

DECREETO MADAXWEYNE NO:302/2007

DHAQAN-GALKA XEER LR 38/2007
XEERKA Ka hortaga ku tagrifalka Hantida Qaranka
iyo La Dagaalanka Musuq-maasuqa

Madaxweynaha Jamhuuriyadda Somaliland

Markuu Arkay: Ogolaanshaha Golaha Wasiirada ee Xeer Lr. 38/2007.

Markuu Arkay: Qodobka 90aad ee Dastuurka JSL.

Markuu Helay: Go'aanka Golaha Wakiilada JSL ee ku suntan
GW/KF-5/417/2007 ee 05/06/07 kuna ansixiyeen
Xeer Lr.38/2007 ee Xeerka Ka Hortaga ku Tagrifalka
Hantida Qaranka & La Dagaalanka Musuq-maasuqa

Markuu arkay: Qodobka 75aad ee Dastuurka Jamhuuriyadda Somaliland

Wuxuu Soo Saaray

*Dhaqan-galka Xeer Lr. 38/2007 ee Xeerka Ka hortaga ku tagrifalka Hantida
Qaranka & La Dagaalanka Musuq-maasuqa oo lagu baahin-doono
Faafinta rasmiga ah (Bulatino Officiale).*

Allaa Mahad Leh

Daahir Rayaale Kaahin
Madaxweyne

Ref:

GW/KF-5/417/2007

Date:

5.6.2007

**Ujeedo: - Go'aanka Ansixinta Xeerka Ku takrifalka Hantida Qaranka
iyo Ladagaalanka Musuq-Maasuqa**

GOLAHA WAKIILADA JSL

- MARKUU ARKAY:** Qodobka 77, 78 ee mashaariicda Sharci ee aan ahayn Maaliyada
- MARKUU ARKAY:** Sixitaanka iyo toosinta la xidhiidha Mashruuc Sharcigan ee Madaxweynaha JSL.
- MARKUU DHEGAYSTAY:** Talo bixinta la taliyayaasha Sharci ee **Golaha Wakiilada** kuna aadan Mashruuc Sharcigan.

WUXUU ANSIXIYAY

Mashruuc Sharcigan Xeerka ka hortagga ku takrifalka Hantida Qaranka iyo la dagaalanka Musuq Maasuqa ee Xeer No:38/007 ka dib markii soo jeedinta **Madaxweynaha** ee ku aadan qodobka 13aad ee **Xeerkan Goluhu** diiday haseyeeshee waxa uu waayay Codkii uu ku meel mari lahaa sidaas darteedna, iyada oo ay tirada Kooramku ahayd (51) **Mudane** waxay codayntii u dhacday sidan :- waxaa ogolaaday (49) **Mudane** waxaa ka aamusay (1) **Mudane**, cid diidayna ma jirto, **Gudoomiyuhuna**, muu codayn sida caadada u ah.

ALLAA MAHADLEH

Maxamed Xassan Kaahin (Keyse)
Xog. Guud ee Golaha Wakiilada

C/raxmaan Maxamed C/laahi (Ciro)
Gudoomiyaha Golaha Wakiilada JSL

JAMHUURIYADDA SOMALILAND

Xeerka Ka hortagga ku Takrifalka Hantida Qaranka & La dagaalanka Musuq-Maasuqa Xeer No. 38/007

Dib-u-Habaynta I^{aad}

Golaha Wakiilada

Markuu Arkey: Qodobka 12^{aad} faqradiisa 1^{aad} ilaa 5^{aad}, Qodobka 77^{aad} ee Dastuurka Qaranka.

Markuu Dersay: Xeerka Ciqaabta Guud qodobadiisa 242, 245 iyo 366.

Markuu Falanqeeeyey: Xeerka Golaha Wasiiradu u soo gudbiyeen G/Wakiilada ee dib-u- habaynta lagu sameeyey.

Markuu Ogaadey: Baahida loo qabo xeerkan kaas oo gundhig u ah ladagaalanka ku takrifalka hantida Qaranka iyo Musuq-Maasuqa ragaadiyay horumarka Ummadda.

Markuu Tixgeliyey: Doodii Mudanayaasha Golaha Wakiilada.

Wuxuu Ansixiyey Xeerkan

Qod. 1^{aad}

Macnaha Erey – Bixinta:-

Erayada ama weedhaha hoos ku qoran haddii aan si kale loo fasiran waxa xeerkan gudihiisa loo fasiranayaa sida soo socota :-

Xatooyo, Lunsasho :

Waxa loola jeedaa Istimaalka Hanti aanad lahayn oo lagugu aaminey ama aad masuul ka tahay in aad u isticmaasho si aan sharciga waafaqsanayn.

Laaluush:

Waa bixin iyo qaadasho hanti, taas oo suurto gelinaysa si loo fuliyo hawlo aan sharciga waafaqsanayn.

Ku Takrifal :

Waxa looga jeedaa isticmaalka iyo meelaysiga aan sharciga waafaqsaneyn ee hantida qaranka iyo tan gaarka ah.

Musuq – Maasuq:

Waa hab ku salaysan farsamo iyo khiyaamo oo lagu hanto aduunyo ama derajo aanad u qalmin.
Musuq – Maasuq nuxurkiisu waa xatooyo, laaluush iyo ku – takrifal cilmiyeysan.

**Hanti Guurta ah
(Mobile Assets)**

Waa shay ama qalab qiimo leh oo meesha aad doontid la tegi kartid ama u qaadi kartid, sida Baabuurta, Badeecadaha, Macdanta, Lacagta.....iwm.

**Hanti ma Guurto ah
(Fixed Assets)**

Waa maal ama qalab qiimo leh oo meel ku sugan oo aan qaadmi karin. Sida. Dhul, Warshad, Daar, Beer.....iwm.

Madaxda Sare ee Dawladda :-

Waxaa loola jeedaa, Gud. Bangiga Dhexe, Gud. Hayada Shaqaalaha, Xeer Ilaaliyaha Guud, Hanti Dhawraha Guud, Maareeyayaasha Hayadaha Madaxa Banaan, Agaasimayaasha Guud, iyo 3da Taliye Ciidan (Qaranka, Booliska, iyo Asluubta).

<u>Sarkaalka Guud :</u> <u>(Public Officer)</u>	Waxa loo la jeedaa qof kasta oo Masuuliyad shaqo qaran haya darajo kasta ha lahaadee.
<u>Documents Rasmi ah:</u>	Waxa loola jeedaa qoraalada uu sameeyo ama uu sugu sarkaalka guud ama cid kale oo loo igmadey.
<u>Dheef:</u>	Waxa loola jeedaa manfac cid kasta faaiido iyo waxtar u leh.
<u>Eex:</u>	Waxa loola jeedaa ficiil ay cadaalad daro ku jirto oo aan dhexdhexaad ahayn oo dhinac u xaglinaya.

Qod. 2^{aad}

Xatooyo ku Takrifal ama Lunsida Hanti Qaran.

1. Masuulka guud ama qof loo xilsaaray hawl guud oo sabab xafiiska uu Masuulka ka yahay ama shaqadiisa ah ku haya ama kaga masuul ah lacag ama hanti guurto ah, ama ma guurto ah oo maamulka guud uu leeyahay oo ku takrifala ama leexiya si uu isagu dantiisa uga faa'ideysto ama uga faa'ideeyo qof kale ama in ka badanba isaga oo aan awood sharci u lahayn waxa la marinayaa ciqaabaha soo socda:-
  - b)** Waxa lagu ciqaabaya xadhig u dhexeeya **3** (Saddex) sano ilaa **10** (Toban) sano.
  - t)** Ganaax dhan S/L Shs. **1,000,000/=** (Hal Milyan).
  - j)** Lacagtii uu lunsadey oo uu soo celiyo.
2. Haddii hantida la lunsaday ama lagu takrifaley ay dhan tahay S/L Shs. **2,000,000/=** ilaa S/L Shs. **50,000,000/=** (Laba Milyan ilaa Konton Milyan S/L Shs.) waxa lagu ciqaabayaa xadhig u dhexeeya **6** sano ilaa **10** sano.
3. Haddii hantida la lunsaday ama lagu takrifaley ay dhan tahay S/L Shs. **50,000,000/=** (Konton Milyan) iyo wixii ka badan waxa lagu xukumaya **10 – 20** sanno.
4. Haddii la soo celin waayo hantidii la lunsaday waxa lagu bedelayaa xadhig u dhigma inta Hantida la lunsaday ay leeg tahay.

Qodobka 3^{aad}

Waayidda. Xuquuqda Shaqaalanimu

- 1) Ciqaabta ku xusan Qod. 2^{aad} faqradihiisa 1^{aad}, 2^{aad} ilaa 3^{aad}, waxa ka dhalanaya in qof kasta oo ay Maxkamad horteeda kaga cadaato inuu danbiyadaas galay aanu xil danbe oo dawladeed qabanin inta cimrigiisa ka hadhay.
- 2) Qof kasta oo uu ku dhaco xukun Maxkamadeed oo kama danbeys ah oo ka dhashay ciqaabaha ku xusan Qod. 2^{aad} waxa uu waayayaa xuquuqdiisii shaqaalanimu mudadii uu shaqada hayey.
- 3) Sarkaalka guud ama qof kasta oo shaqaale ah haddii xadhiga lagu xukumey uu ka yar yahay 3 (saddex) sano waxa shaqada dawladnimo laga laalayaa muddo aan ka badneyn 2 (laba) sano.

Qod. 4^{aad}

Qoraalada Been Abuurka Ah

- 1) Sarkaalka guud ama qof kasta oo inta shaqada loo igmadey ku jiro sameeya qoraal been abuur ah ama qayb ka mid ah been abuura ama been ka sheega qoraal sax ah isago ujeedooyin gaar ah ka leh waxa lagu xukumayaa xadhig u dhexeeya 1 (Hal) sano ilaa 8 (Sideed) sano.
- 2) Qof kasta oo documenti lacag lagu qabto ama lagu bixiyo oo dawladdu leedahay si qaldan u isticmaala kuna lunsada hanti qaran waxa lagu xukumayaa ciqaabaha ku xusan Qod. 2^{aad} faqradihiisa 1^{aad}, 2^{aad} iyo 3^{aad} iyadoo laga qiyaas qaadanayo culayska hantida uu lunsaday hadba inta ay le'eg tahay.
- 3) Sarkaalka guud ee u xilsaaran hawl qaran ee u fududeeya ama gacan ku siiya ama si uun u suuro geliya mid ka mid ah xaaladaha ku xusan Qod. 2^{aad}, waxa lagu xukumayaa ciqaabaha ku xusan isla Qod. 2^{aad} ee xeerkan.

Qod. 5^{aad}
Ku Takrifal Awood Xafiis

Sarkaalka guud ama u xilsaarane hawl guud oo qaranku leeyahay ee leexiya ama carqaladeeya isaga oo ka faaiideysanaya awooda xafiiska uu masuulka ka yahay si uu dheef uga helo ama cid kale uga faaiideeyo oo aan si toos ah u hoos iman maamulkiisa waxa lagu ciqaabaya xadhig dhan **3** (Saddex) sano ilaa **8** (Sideed) sano.

Qod. 6^{aad}
Damiin

- 1) Sarkaalka guud ama qof kasta oo loo soo xidho lunsii ama ku takrifal hanti qaran ha noqoto lacag cadaan ah (cash), jeegag, hanti guurto ah ama ma guurto ah derejo kasta ha lahaadee, waxa ka reeban :-
  - b) In la damiinto haba yaraatee.
  - t) Inuu xadhiga iibsado ama cid kale u iibiso.
  - j) Inuu ka faa'iideysto cafis Madaxweyne.

Qod. 7^{aad}
Laaluush

- Laaluush qaataha iyo Laaluush bixiyuhu waa isku danbi sharciga hortiisa.
- 1) Masuul kasta oo qaata laaluush ama aqbala ballanqaad nooc kasta ha ahaatee, ama u suurto geliya qof kale inuu ku helo hanti ama dheef aanu xaq u lahayn si uu u fuliyo hawlo xafiiskiisa ah waxa lagu ciqaabayaa:-
  - b) Xadhig aan ka badneyn **3** sano.
  - t) Ganaax dhan S/L Shs. **5,000,000/=** ilaa **10,000,000/=**
- 2) Qof kasta derejo kasta ha lahaadee oo uu ku caddaado danbiga ku xusan faqrada **1^{aad}** ee isla qodobkan waxa kale oo lagu ciqaabayaa:-
  - b) Shaqadii uu qaranka u hayey oo laga eryo.
  - t) Xuquuqdii shaqaalanimoo oo uu waayo.
  - j) Haddii uu bixin waayo lacagta ganaaxa ah waxa loogu bedelayaa xadhig u dhigma lacagta la ganaaxey.

- 3) Qof kasta oo lagu helo bixin laaluush qaab kasta ha u bixiyee waxa la marinayaa ciqaabaha ku xusan faqrada 1^{aad} iyo 2^{aad} ee isla Qodobkan.

Qod. 8^{aad}

Dayacaad Masuuliyad Qaran

- 1) Sarkaal kasta ama u xilsaarane masuuliyad qaran oo lacag ama dheef kale ku hela ama aqbala ballanqaad oo dayaca shaqo xafiiskiisa ah oo socotey ama ku kaca shaqo khilaafsan waajibaadka xafiiskiisa si ay dantiisa gaar ahaaneed u fusho waxa uu mutaysanayaa ciqaabahan:-

- b)** Xadhig dhan **2** (Laba) sano ilaa **5** (Shan) sano.
- t)** Ganaax dhan **3,000,000/=** ilaa **20,000,000/=**.
- j)** Haddii uu ganaaxa bixin waayo waxa loogu bedelayaa xadhig.

Qod. 9^{aad}

Kootarabaan/Khiyaamo

- 1) Ganacsade kasta oo badeecad aan cashurneyn dalka gudahiisa soo geliya tab iyo xeel kasta ha isticmaale, oo la qabto waxay ciqaabtiisu noqoneysaa:-

- b)** Badeecada aan cashurneyn ee la qabtay oo dhammanteed ay dawladdu la wareegto.

- t)** Ruqsada ganacsi oo laga laalo muddo **hal** sano ah.

- j)** Xadhig u dhexeeya **6** bilood ilaa **1** sano.

- x)** Ganaax dhan S/L Shs. **5,000,000/=** ilaa **10,000,000/=**.

- Kh)** Ganaaxa ku xusan faq. **(b)** ee isla qodobkan waxa loo kala qaybinayaa sidatan:-

- **60%** (Boqolkiiba Lixdan) waxa lagu shubaya khasnada dawladda.
- **40%** (Boqolkiiba Afartan) waxa lagu abaal marinayaa hayadihii ka hawlgaley sida Booliska, Xeer-ilaalinta, Shaqaalaha Maxkamada iwm.

- 2) Ganacsade kasta oo khiyaameeya saraakiisha cashuuraha ama been ka sheega nooca badeecadiisa si uu isaga yareeyo culayska cashuurta ku waajibtay, waxa lagu ciqaabayaa:-

- b)** Xadhig dhan **1** (Hal) sano ilaa **5** (Shan) sano.

- t)** Ganaax dhan **1,000,000/=** ilaa **5,000,000/=**.

Qod. 10^{aad}.
Ishortaag shaqo Qaran.

1) Sarkaalka guud ama qof kasta oo masuul ka ah hayad dawladeed oo diida ama ishortaaga ama rabshad kala horyimaada baadhayaasha ama masuuliyiinta u xilsaaran ilaalinta iyo baadhista hantida qaran waxa lagu xukumayaa:-

- Xadhig dhan **6** (Lix) bilood ilaa **5** (Shan) sano.

2) Qof kasta oo ishortaag, dagaal ama xaalad abuur kala horyimaada hayadaha maamulka, ama Garsoorka ama hayada Siyaasadeed ama Wakiiladooda ama hayad qaran si uu isu hortaago shaqadooda gabi ahaanba ama qayb ka mid ah waxa la marinayaa ciqaabta ah:-

- Xadhig dhan **1** (Hal) sano ilaa **7** (Todoba) sano, haddii aan fal-danbiyeed ku yeelan khatar intaa ka culus oo waqti danbe cadaada.

Qod 11^{aad}
Dhaqan galka

- Sharcigani wuxuu dhaqan gelayaa marka uu saxeexo Madaxwaynaha JSL.

Qod. 12^{aad}.
Laalid

- Waxa la laalay sharci kasta oo ka horimanaya ama aan la socon kareyn xeerkan.

ALLAH MAHAD LEH

Maxamed Xasan Kaahin (Keyse)
Xog. Guud ee Golaha Wakiilada

C/raxmaan Maxamed C/laahi (Cirro)
Gudoomiyaha Golaha Wakiilada JSL